

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»**

Ольга Кривицька

**АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
РИНКУ СТРАХУВАННЯ
ЖИТТЯ**

Монографія

Острого
2019

УДК 368.91:005
ББК 65
К 82

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL UNIVERSITY «OSTROH ACADEMY»

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 9 від 28 березня 2019 р.)*

Наукові рецензенти:

Левицька С. О., доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування;

Момот Т. В., доктор економічних наук, професор., завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова;

Хорунжак Н. М., доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та контролю в сфері публічного управління Тернопільського національного економічного університету.

Olha Kryvyts'ka

**ANALYSIS OF THE LIFE
INSURANCE MARKET SUBJECTS'
ACTIVITIES**

Кривицька О. Р.

К 82 Аналіз діяльності суб'єктів ринку страхування життя : монографія. Острог, 2019. 360 с.

ISBN 978-617-7328-64-2

DOI 10.25264/ 978-617-7328-64-2

У монографії досліджено особливості аналізу діяльності суб'єктів ринку страхування життя. Розглянуто фінансово-правові основи системи страхування життя. Розкрито інструменти аналізу ефективності ринку страхування життя. Доведено необхідність інформаційно-аналітичної бази управління компаніями зі страхування життя. Приділено увагу обліково-контрольним процедурам діяльності компаній зі страхування життя.

Розрахована на науковців та практиків, які працюють у сфері страхування життя, викладачів, аспірантів, а також усіх, хто цікавиться проблематикою розвитку ринку страхування життя в Україні.

Monograph

УДК 368.91:005
ББК 65
ISBN 978-617-7328-64-2
© Кривицька О. Р., 2019

Ostroh
2019

UDC 368.91:005

К 82

*Recommended for publication by the Academic Council
of the National University Ostroh Academy
(Minutes № 9 of 28 March 2019 p.)*

Scientific reviewers:

Levitska S. O., Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Audit of the National University of Water and Environmental Engineering;

Momot T. V., Doctor of Economics, professor., Head of the Department of Financial and Economic Security, Accounting and Audit of O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Khorunzhak N. M., Doctor of Economics, associate professor, assistant professor at the department of accounting and control in the field of public administration of Ternopil National Economic University.

Kryvyts'ka O. R.

К 82 Analysis of the life insurance market subjects' activities :
Monograph. Ostroh, 2019. 360 p.

ISBN 978-617-7328-64-2

DOI 10.25264/ 978-617-7328-64-2

The monograph explores the peculiarities of the life insurance market subjects' activity analysis. The financial and legal foundations of the life insurance system are considered. Tools for analyzing the life insurance market efficiency are outlined. The necessity of developing the information-analytical base of life insurance companies management is proved. Attention to life insurance companies accounting and control procedures is paid.

The monograph is intended for researchers and practitioners working in the field of life insurance, teachers, graduate students, as well as all those who are interested in the development of the life insurance market in Ukraine.

UDC 368.91:005

ISBN 978-617-7328-64-2

© Kryvyts'ka O. R., 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	9
ПЕРЕДМОВА	10
PREFACE	15

**РОЗДІЛ 1
ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ОСНОВИ
СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ**

1.1. Становлення ринку страхування життя та перспективи його розвитку	19
1.2. Фінансово-економічні особливості процесу страхування життя	38
1.3. Оптимізація функцій страхування життя та видів його здійснення	56

**РОЗДІЛ 2
ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ РИНКУ
СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ**

2.1. Оцінка рівня проникнення страхування життя на ринок страхування	74
2.2. Послідовність розрахунку щільності страхування життя та канали його реалізації	92
2.3. Реалізація методичних підходів до аналізу конкурентної позиції компаній зі страхування життя	114

РОЗДІЛ 3
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА БАЗА УПРАВЛІННЯ
КОМПАНІЯМИ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

3.1. Організаційно-методичні положення аналізу капіталу та доходів компаній зі страхування життя	139
3.2. Стратегія узгодження достатності капіталу та фінансової стійкості	166
3.3. Інструменти аналітичного дослідження фінансових результатів діяльності компаній зі страхування життя ...	202

РОЗДІЛ 4
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ
ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

4.1. Концептуалізація управлінського обліку компаній зі страхування життя	230
4.2. Інформаційні ресурси системи контролю діяльності компаній зі страхування життя	260
4.3. Аудиторські технології в аналізі діяльності компаній зі страхування життя	282

ПІСЛЯСЛОВО 311

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 315

ДОДАТКИ 343

CONTENT

LIST OF ABBREVIATIONS	9
PREFACE	10
PREFACE	15

CHAPTER 1
FINANCIAL AND LEGAL BASIS
OF LIFE INSURANCE SYSTEM

1.1. The formation of the life insurance market and prospects for its development	19
1.2. Financial and economic features of the life insurance process	38
1.3. Life insurance functions optimization and types of its implementation	56

CHAPTER 2
TOOLS FOR ANALYSING THE EFFICIENCY
OF THE LIFE INSURANCE MARKET

2.1. Assessment of the level of life insurance penetration into the insurance market	74
2.2. The sequence of the life insurance density calculation and the channels for its implementation	92
2.3. Implementation of methodological approaches to the analysis of the life insurance companies competitive position	114

CHAPTER 3
INFORMATIONAL AND ANALYTICAL BASIS
FOR THE LIFE INSURANCE COMPANY MANAGEMENT

3.1. Organizational and methodological analysis of life insurance companies' capital and income	139
3.2. A strategy for matching capital adequacy and financial sustainability	166
3.3. Tools for analyzing the life insurance companies' financial performance	202

CHAPTER 4
ACCOUNTING PROCEDURES FOR LIFE INSURANCE
COMPANIES' ACTIVITIES

4.1. Conceptualization of life insurance companies managerial accounting	230
4.2. Information resources for life insurance companies control system	260
4.3. Audit technologies in the field of life insurance companies' activities analysis	282
AFTERWORD	311
REFERENCES	315
APPENDICES	343

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ЛІСОУ – Ліга страхових організацій України
МСА – Міжнародні стандарти аудиту
МСБО – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
МСЗНВ – Міжнародні стандарти завдань з надання впевненості
МСЗО – Міжнародні стандарти завдань з огляду
МСКЯ – Міжнародні стандарти контролю якості
МССП – Міжнародні стандарти супутніх послуг
МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності
МТСБУ – Моторне (транспортне) страхове бюро України
Нацкомфінпослуг – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг
НЗП – Нормативний запас платоспроможності
ННІ – Індекс Герфіндаля-Гіршмана
ПВ – Питома вага
РМСАНВ – Рада з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості
СП – Страхові премії
ФЗП – Фактичний запас платоспроможності
ISA – International Standards on Auditing

ПЕРЕДМОВА

Рівень життя населення залежить від багатьох як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників, значущість яких досить різнопланова та багатовекторна. Їх взаємодія формує пряму пропорційну залежність між рівнем економічного розвитку та рівнем добробуту населення країни. В умовах нестабільності посилюється негативний вплив на економічні процеси таких чинників, як політична ситуація в країні, ведення бойових дій, залежність від зовнішніх кредитних ресурсів. Передусім це стосується категорій населення, рівень доходів яких прямо залежить від фінансової спроможності держави гарантувати соціально-мінімальні умови повноцінного життя.

Немає підстав фінансову залежність від держави визнавати винятково негативним чинником. Поки що більшість громадян України не усвідомлюють свою місію у формуванні ресурсів для досягнення належного рівня життя, відтак питання самофінансування та використання у своїй діяльності різних інструментів і можливостей підвищення його рівня на практиці розглядається вкрай обмежено.

Населення більшості розвинених країн світу, зокрема Німеччини, Великобританії, Франції, Швейцарії, Італії, Люксембургу, США, Японії вже давно важливим механізмом оздоровлення економіки та підвищення рівня власного добробуту визначають страхування і, передусім, страхування життя.

Роль компаній зі страхування життя у суспільстві протягом останніх років суттєво актуалізувалося. Зокрема чинним вітчизняним законодавством їх визнано суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення, вони стають повноправними суб'єктами другого рівня системи накопичувального пенсійного забезпечення.

Характерною особливістю практики функціонування страхового ринку в Україні є зосередження страхових компаній на ризикових видах страхування, що підтверджується статистикою зібраних страхових премій. Поки що слабо розвинена практична діяльність компаній зі страхування життя на вітчизняному страховому ринку, про що свідчить їх частка у валовому внутрішньому продукті.

У працях вітчизняних науковців розглядається проблематика методологічного, теоретичного й прикладного характеру в частині становлення та розвитку сучасної страхової науки. Зокрема, дослідженню сутності та державного регулювання страхування життя присвятили свої праці Т. М. Артюх, В. Д. Базилевич, І. А. Бойко, К. О. Бражко, Ю. В. Бубенов, К. В. Власенко, Г. Л. Вознюк, В. В. Волкова, Т. А. Говорушко, Л. М. Горбач, А. Г. Загородній, А. С. Криклій, О. Ф. Лимар, В. І. Майданець, М. В. Мних, О. В. Орлова, С. С. Осадець, Р. В. Пікус, А. В. Піскун, Л. І. Рейтман, І. Ю. Рудь, О. В. Слободянюк, Р. Г. Соболев, В. М. Стецюк, А. О. Таркуняк, К. Є. Турбіна, К. Унку, О. І. Фарат, Я. П. Шумелда.

Практичні аспекти діяльності компаній зі страхування життя на страховому ринку та в економіці загалом розкриті у працях Ю. Б. Баглюк, Є. Войнова, О. О. Гаманкова, С. С. Дегтярьова, О. М. Залетов, О. В. Кнейслер, В. А. Козирев, Н. І. Налукова, А. В. Перетяцько, Т. В. Письменна, О. Б. Пономарьова, Я. П. Руденко, Н. В. Ткаченко, Л. В. Шірінян.

Аналітичні проблеми страхового ринку загалом та діяльності компаній зі страхування життя зокрема вивчали І. Г. Аберніхіна, М. М. Александрова, В. Є. Балев, М. О. Белгородцева, В. Д. Бігдаш, А. А. Василенко, А. М. Єрмошенко, Т. О. Журавльова, Т. А. Коляда, В. В. Поплавська, О. Ромашенко, І. Г. Сокиринська, С. В. Сокол, А. А. Супрун, В. П. Чайковська, О. В. Чеберяко, Г. В. Чернова, Л. М. Чиж.

Питанням обліку, контролю та аудиту діяльності компаній зі страхування життя присвятили дослідження Р. Адамс, В. Божидарнік, О. В. Бондаренко, Є. В. Бридун, Н. В. Васюк, В. Веретнов, С. Ф. Голов, О. О. Долгополова, Н. П. Кисляк, О. Линник, Ю. О. Махортов, К. Є. Нагірська, О. В. Неізнестна, А. О. Огоновська, В. П. Пантелеєв, І. Попова, І. Б. Садовська,

В. П. Суйц, Н. О. Телічко, М. В. Улановська, А. М. Федорищева, А. Д. Шеремет, Т. В. Яворська.

У дослідженнях зазначених науковців проблематика аналізу, обліку, контролю та аудиту діяльності компаній зі страхування життя подана досить фрагментарно. Комплекс наявних проблем у частині методології аналізу, особливостей застосування облікової політики та поглиблення контролю за їх діяльністю як соціально важливих інституцій вітчизняної економіки актуалізують подальше дослідження всіх сфер діяльності компаній зі страхування життя.

Метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування й розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення аналізу діяльності суб'єктів ринку страхування життя та поглиблення контролю діяльності компаній зі страхування життя в Україні.

Об'єктом дослідження є процес страхування життя як сегмент страхового ринку України.

Предметом дослідження визнано теоретико-методичні питання позиціонування, аналізу та контролю діяльності компаній зі страхування життя на страховому ринку України, з урахуванням підвищення його значущості в економіці країни загалом.

Подана автором монографія є результатом багаторічної роботи, пов'язаної з: викладанням економічних дисциплін («Страхування», «Страхові послуги», «Страховий менеджмент», «Менеджмент у страхових організаціях»); публікацією наукових праць із проблем теорії та практики страхування життя загалом і компаній зі страхування життя зокрема; практичним досвідом роботи фінансовим консультантом у компанії *Salve Finance* протягом 2010–2016 рр., яка спеціалізується на фінансовому забезпеченні дітей та сімей, у питаннях безпечного та вигідного вкладення коштів, а також на консультаціях за іншими фінансовими продуктами.

Розділ 1 присвячено дослідженню теоретичних аспектів та архітекtonіки страхування життя. Розглянуто еволюцію страхування життя з часів Римської імперії і до теперішнього часу, змістовного наповнення етапів розвитку страхування життя в Україні з часів її незалежності. В основу авторсько-

го бачення етапизації вітчизняного розвитку страхування життя покладено розвиток системи регулювання та практики діяльності компаній зі страхування життя. Актуалізовано значення страхування життя як важливого джерела самофінансування належного рівня добробуту людини та її родини.

Зарубіжний досвід і вітчизняну практику розвитку страхування життя досліджено у розділі 2 за такими напрямками: визначення рівня його проникнення на страховий ринок України, ринок фінансових послуг та в економіку загалом; розрахунок щільності страхування життя та виокремлення каналів його реалізації; аналіз конкуренції на ринку страхування життя. Доведено існування оберненої залежності між кількістю компаній зі страхування життя на вітчизняному ринку та обсягами страхових премій, що свідчить про посилення конкуренції на ринку. Порівняльний аналіз частки відрахувань із заробітної плати в Україні, Польщі та Німеччині на користь страхування життя показав рівень готовності населення до самофінансування. Встановлено, що серед європейських країн переважають два канали реалізації послуги зі страхування життя: через посередників; через банківські установи. Автором підкреслено факт монополізації вітчизняного ринку страхування життя трьома компаніями: ПрАТ «Граве Україна страхування життя»; ПрАТ «Страхова компанія «ТАС»; ПрАТ «Метлайф».

Аналіз діяльності компаній зі страхування життя зосереджено на структурі капіталу та доходів провідних компаній ринку страхування життя, оцінці достатності капіталу, фінансовій стійкості та ефективності їх діяльності. Результати дослідження, узагальнені у Розділі 3, будуть корисними для потенційного страхувальника з позицій обрання компанії зі страхування життя для співпраці у майбутньому та безпосередньо для компаній, з позицій постійного моніторингу поточної діяльності з метою своєчасного виявлення небезпек і загроз виконання взятих зобов'язань перед страхувальниками за укладеними договорами.

Важливість, призначення, основні засади управлінського обліку в діяльності компаній зі страхування життя, організацію внутрішнього та зовнішнього контролю, а також аудиту

їх діяльності розкрито у Розділі 4. Автором доведено важливість зосередження уваги в межах управлінського обліку на деталізації функцій центрів відповідальності щодо основної діяльності компаній, зокрема в частині надання послуг зі страхування життя. Це актуально, оскільки у практичній діяльності страхових компаній внутрішній контроль уже набуває форм самоконтролю, функціонального контролю, інституційного контролю, що потребує відповідної інформаційної бази. Конкретизовано перелік аудиторських процедур та аудиторських доказів для перевірки специфічних об'єктів обліку компаній зі страхування життя.

Монографічне дослідження спрямоване на поглиблене вивчення проблематики розвитку страхування життя, аналітичне узагальнення результативності діяльності компаній зі страхування, окреслення сфери управлінського обліку, контролю та аудиту їх діяльності відповідно до сфери інформаційного поля ринку страхування життя.

Сподіваюся, що результати, отримані в ході проведеного наукового дослідження, висвітлені у монографії, сприятимуть популяризації та розвитку страхування життя на нових сегментах ринку.

Автор висловлює щирсердечну вдячність рецензентам за ґрунтовні та цінні поради в процесі дослідження, ректору та науково-педагогічному колективу економічного факультету Національного університету «Острозька академія» за підтримку, а також сім'ї та батькам за щоденну допомогу, розуміння, терпіння.

PREFACE

The standard of living of the population depends on many objective and subjective factors, the significance of which is quite diverse and multi-vector. Their interaction forms a direct proportional relationship between the economic development level and the level of population welfare. In conditions of instability, the negative impact on economic processes of factors such as the political instability in the country, the armed conflict and the dependence on external lending resources are exacerbated. First of all it concerns the categories of the population whose level of income directly depends on the financial ability of the state to guarantee the social welfare.

There is no reason to recognize the financial dependence on the state exclusively as a negative factor. So far, the majority of Ukrainian citizens do not realize their mission in developing resources to achieve a decent standard of living, so the question of self-financing and use of various tools and opportunities for raising the welfare level is considered extremely limited.

The population of most developed countries of the world, in particular Germany, Great Britain, France, Switzerland, Italy, Luxembourg, the United States, Japan, have long defined insurance and, above all, life insurance as an important mechanisms for improving the economy and raising their personal welfare.

The role of life insurance companies in society has been substantially updated in recent years. In particular, by the current domestic legislation they are recognized as subjects of non-state pension provision; they become full-fledged subjects of the second tier of accumulative pension provision system.

A characteristic feature of the insurance market functioning practice in Ukraine is the concentration of insurance companies on risky types of insurance, which is confirmed by the statistics of collected insurance premiums. At present, the practical activity of life insurance companies in the domestic insurance market is poorly developed as evidenced by their share in gross domestic product.

In the works of domestic scientists, the problems of methodological, theoretical and applied nature in terms of modern insurance science formation and development are considered. In particular, a number of authors devoted their studies to the essence and state regulation of life insurance among them T. M. Artyukh, V. D. Bazylevych, I. A. Boyko, K. O. Brazhko, YU. V. Bubenov, K. V. Vlasenko, H. L. Voznyuk, V. V. Volkova, T. A. Hovorushko, L. M. Horbach, A. H. Zahorodniy, A. S. Krykliy, O. F. Lymar, V. I. Maydanets', M. V. Mnykh, O. V. Orlova, S. S. Osadets', R. V. Pikus, A. V. Piskun, L. I. Reytman, I. YU. Rud', O. V. Slobodyanyuk, R. H. Sobol', V. M. Stetsyuk, A. O. Tarkunyak, K. YE. Turbina, K. Unku, O. I. Farat, YA. P. Shumelda.

Practical aspects of the life insurance companies activities in the insurance market and in the economy are generally disclosed in the works by YU. B. Bahlyuk, YE. Voynova, O. O. Hamankova, S. S. Dehtyar'ova, O. M. Zalyetov, O. V. Kneysler, V. A. Kozyryev, N. I. Nalukova, A. V. Peretyat'ko, T. V. Pys'menna, O. B. Ponomar'ova, YA. P. Rudenko, N. V. Tkachenko, L. V. Shirinyan.

The analytical problems of the insurance market in general and the activities of life insurance companies have been studied by I. H. Abernikhina, M. M. Aleksandrova, V. YE. Balyev, M. O. Byelhorodtseva, V. D. Bihdash, A. A. Vasylenko, A. M. Yermoshenko, T. O. Zhuravl'ova, T. A. Kolyada, V. V. Poplavs'ka, O. Romashchenko, I. H. Sokyryns'ka, S. V. Sokol, A. A. Suprun, V. P. Chaykovs'ka, O. V.

Issues of accounting, control and audit of life insurance companies have been addressed by R. Adams, V. Bozhydarnik, O. V. Bondarenko, YE. V. Brydun, N. V. Vasyuk, V. Verettov, S. F. Holov, O. O. Dolhopolova, N. P. Kyslyak, O. Lynnyk, YU. O. Makhortov, K. YE. Nahirs'ka, O. V. Nyeizvyestna, A. O. Ohonovs'ka, V. P. Panteleyev, I. Popova, I. B. Sadovs'ka, V. P. Suyts, N. O. Telichko, M. V. Ulanovs'ka, A. M. Fedoryshcheva, A. D. Sheremet, T. V. Yavors'ka.

In the studies of the mentioned scholars the issues of life insurance companies' analysis, accounting, control and audit are presented rather fragmentarily. The complex of existing problems in the part of the analysis methodology, the peculiarities of the accounting policy application and the deepening of control over their activities as socially important institutions of the domestic economy need further exploration.

The aim of the research is to provide scientific and theoretical substantiation and practical recommendations for improving the

analysis of the life insurance market actors and to deepen the control of life insurance companies in Ukraine.

The object of the research is the life insurance process as a segment of the insurance market of Ukraine.

Theoretical and methodical issues of positioning, analysis and control of life insurance companies in the insurance market of Ukraine, taking into account increasing its significance in the country's economy as a whole were recognized as a subject of the research.

The author's monograph is the result of many years of work related to: teaching economic disciplines (Insurance, Insurance Services, Insurance Management, Insurance Management) the publication of scientific papers on problems of theory and practice of life insurance in general and life insurance companies in particular; the practical experience of working as a financial advisor at Salve Finance for 2010-2016, a company which specializes in providing financial security for children and families, on issues of safe and profitable investment, as well as on consultations on other financial products.

Chapter 1 is devoted to the study of theoretical aspects and architectonics of life insurance. The evolution of life insurance since the times of the Roman Empire and to the present time, the content filling of the stages of life insurance development in Ukraine since independence has been considered. The basis of the author's vision of the staging of domestic life insurance development is the development of a life insurance companies practice regulating system. The importance of life insurance as a vital source of self-financing in order to acquire proper level of personal and family welfare has been updated.

Foreign experience and domestic practice of life insurance development are revealed in Section 2 in the following areas: determining the level of its penetration into the insurance market of Ukraine, the financial services market and the economy as a whole; calculation of the life insurance density and allocation of channels for its implementation; analysis of competition in the life insurance market. The existence of an inverse relationship between the number of life insurance companies on the domestic market and the volume of insurance premiums has been proved, which testifies to the increased competition on the market. A comparative analysis of the wage deductions share in Ukraine, Poland and Germany in favor of life insurance has shown the level of population's readiness for self-

financing. It is established that among the European countries there are two channels for the life insurance services realization: through intermediaries and through banking institutions. The author underlined the fact of domestic life insurance market monopolization by three companies: Prieve Ltd. «Grave Ukraine Life Insurance»; PJSC «Insurance Company» TAS «; PJSC «Metlife».

The analysis of life insurance companies focuses on the capital and income structure of leading life insurance companies, the assessment of capital adequacy, financial sustainability and the efficiency of their activities. The results of the study summarized in Chapter 3 will be useful for a potential insurer while choosing a life insurance company for future cooperation but also they can be used directly for companies in terms of continuous monitoring of current activities in order to timely identify the dangers and threats of fulfilling their obligations to policyholders for concluded contracts.

The importance, the purpose, the main principles of managerial accounting in the life insurance companies, the organization of internal and external control, as well as the audit of their activities, are disclosed in Chapter 4. Within the framework of managerial accounting the author has proved the importance of focusing on the details of the responsibilities, the centers of responsibility for the main activities of companies, in particular regarding the provision of life insurance services. This is relevant since in the practice of insurance companies internal control already acquires forms of self-control, functional control, institutional control, which needs an appropriate information base. A list of audit procedures and audit evidence for verifying specific records of life insurance companies is specified.

Monographic research is aimed at in-depth study of the life insurance development problems, analytical generalization of the insurance companies effectiveness, the definition of the management accounting scope, control and audit of their activities in accordance with the life insurance market sector of the information market.

I hope that the results, obtained in the course of the conducted scientific research and highlighted in this monograph will further support the promotion and development of life insurance in new segments of the market.

The author expresses her sincere gratitude to the reviewers for the valuable advice in the research process, to the rector and the scientific and pedagogical staff of the Faculty of Economics of the National University «Ostroh Academy» for support, as well as to the family and parents for everyday help, understanding and patience.

РОЗДІЛ 1

ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ОСНОВИ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

1.1. Становлення ринку страхування життя та перспективи його розвитку

Сучасні економічні процеси в Україні активізували діяльність суб'єктів страхової галузі. Як специфічний механізм підтримки економічної рівноваги в країні вона набуває стратегічного значення в процесі зміцнення й розвитку національної економіки та забезпечує надійний захист застрахованих осіб у випадку настання несприятливих подій, зокрема, для їх життя і здоров'я.

Світовою практикою сформовано основи страхування життя, його правову базу та вироблено певні стандарти. Страхування життя виконує важливу роль інструмента соціально-економічного захисту майнових інтересів громадян, а також громадян, які потребують додаткової грошової допомоги у зв'язку із втратою здоров'я і працездатності, досягненням пенсійного віку, втратою годувальника. При безумовній подібності розвитку особистого страхування у різних країнах наявні специфічні ознаки, властиві кожній державі [256, с. 26].

Зацікавленість держави у розвитку страхування життя пов'язана з тим, що: по-перше, страхові кошти є джерелом довгострокових інвестиційних ресурсів, необхідних для розвитку вітчизняної економіки; по-друге, страхові компанії зі страхування життя доповнюють систему захисту та підтримки рівня життя громадян за рахунок безпосередньо громадян, і, у такий спосіб, тягар соціального забезпечення населення перерозподіляється між державою та ринком страхування;

Наукове видання

Ольга Романівна КРИВИЦЬКА

**АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ**

Монографія

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*
Переклад на англійську мову *Романа Шулика*
Коректор *Любов Черуха*

Формат 42x30/4. Ум. друк. арк. 20,92. Обл.-вид. арк. 18,81.
Наклад 300 пр. Зам. № 15–19.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Century Schoolbook».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Виготовлено ФОП видавець Свиначук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38096) 649 20 20, e-mail: 35800@ukr.net.